

TMF 6484 MKB OKA Klimatilpasning Nord

Dispensation

Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, meddeler hermed dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, til regulering af Harrestrup Å i Vigerslevparken. Dispensationen vedrører kapacitets- og naturgenopretningsprojektet i Harrestrup Å fra Hvidovre Station til udløbet i Kalveboderne.

Det vurderes at projektet med de indarbejdede afværgeforanstaltninger ikke vil påvirke det nedstrøms liggende Natura 2000-område N143 væsentligt og ikke forringe bilag IV-arters yngle- eller rastesteder, jf. habitatbekendtgørelsens (BEK 1098/2023) §§ 6 og 10. Tilsvarende vurderes projektet ikke at forhindre opnåelse af vandområdeplanernes målsætninger, jf. indsatsbekendtgørelsens (BEK 797/2023) § 8. Der redegøres for disse forhold sidst i afgørelsen.

Nærmere beskrivelse af det ansøgte fremgår af redegørelsen nedenfor og ansøgningen (bilag 1).

Vilkår

Det er betingende for denne dispensation, at

1. Projektet udføres som beskrevet i ansøgningen af 13. oktober 2023 samt i projektbeskrivelsen i denne afgørelse
2. at vilkår 9 om overfladevand og sediment i VVM-tilladelsen af xx.xx.2024 (**Udkast til afgørelse er vedlagt som bilag 3. Inden der træffes endelig afgørelse om en eventuel § 3-dispensation, vil der foreligge en endelig VVM-tilladelse, som så vil blive vedlagt som nyt bilag 3**) overholdes. Vilkåret sikrer at der bliver taget de hensyn til Natura 2000-område N143 Vestamager og havet syd for, som beskrives og forudsættes i miljøkonsekvensvurderingen (bilag 2).
3. at vilkår 1-5 om natur i VVM-tilladelsen af xx.xx.2024 overholdes. Vilkårene sikrer at de nødvendige afværgeforanstaltninger for flagermus udføres i tråd med miljøkonsekvensvurderingen.

xx. xx 2024

Sagsnummer
2023-0385427

Dokumentnummer
2023-0385427-3

Bygge-, Parkerings- og
Miljømyndighed
Vand og Natur
Njalsgade 13
Postboks 380
2300 København S

EAN-nummer
5798009809452

Dispensationen må ikke udnyttes før klagefristens udløb - se nærmere i afsnittet om klagevejledning.

Hvis der bliver klaget over afgørelsen, kan dispensationen ikke udnyttes før klagesagen er færdigbehandlet, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet konkret bestemmer andet, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Dispensation vedrører alene naturbeskyttelseslovens § 3. Andre tilladelser efter anden lovgivning kan være nødvendige.

Ansøgning

København Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Vand og Natur modtog 13. oktober 2023 ansøgning om dispensation fra naturbeskyttelseslovens (herefter NBL) § 3 til at foretage ændringer (regulering) af Harrestrup Å i Vigerslevparken. Ansøgningen er indsendt af rådgivningsfirmaet WSP på vegne af Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Mobilitet, Klimatilpasning og Byvedligehold. Der er efterfølgende indkommet supplerende info pr. mail fra projektledelsen i MKB, som ligeledes er lagt til grund for sagsbehandlingen.

Det ansøgte vedrører Københavns Kommunes anlægsprojekt Harrestrup Å i Vigerslevparken, som skal øge åens kapacitet til at aflede og tilbageholde overfladevand ved store regnhændelser, samt forbedre åens naturtilstand, ved at gennemføre en række ændringer på åens og parkens udformning.

Baggrund

Københavns Borgerrepræsentation vedtog i 2010, med baggrund i Vandrammedirektivets krav om god økologisk tilstand i vandløb, at naturforholdene i og langs hele Harrestrup Å skulle forbedres. Derfor blev udarbejdelsen af en helhedsplan for Harrestrup Å igangsat. Helhedsplanen dannede efterfølgende grundlag for den igangværende naturgenopretning af Harrestrup Å (naturgenopretningsprojektet) på strækningen fra Hvidovre Station til Kalveboderne.

Samme projektområde er også udpeget i Kapacitetsprojektet for Harrestrup Å-systemet, som er et samarbejde mellem oplandskommunerne til Harrestrup Å og deres forsyningsselskaber. Kapacitetsprojektet har til formål at indrette Harrestrup Å og de grønne områder omkring åen, så skybrudsvand kan rummes der i stedet for at oversvømme

omkringliggende og opstrøms byområder. I Kapacitetsprojektet er kommunerne blevet enige om en rækkefølgeplan for anlæggelse af delprojekterne, hvoraf en af de første strækninger, der skal realiseres, ligger i Vigerslevparken fra Hvidovre Station til Harrestrup Ås udløb.

Endelig er Vigerslevparken udpeget i Københavns Kommunes Skybrudsplan til håndtering af skybrudsvand fra oplandet til Vigerslevparken.

Anlægsprojektet "Harrestrup Å i Vigerslevparken" (HÅV) er således en samtænkning af disse tre planindsatser (naturgenopretningsprojektet, kapacitetsprojektet og skybrudssikring) i ét samlet helhedsorienteret projekt.

Formålet med projektet HÅV er ifølge ansøgningen:

- At forbedre de rekreative værdier i parken, særligt den å-nære del.
- At styrke parkens biodiversitet.
- At sikre de tiltag, der er nødvendige for at opfylde kravene til skybrudssikring

Projektbeskrivelse

Projektet skal altså dels sikre, at området kan modtage større mængder regnvand uden at oversvømme nærliggende bebyggelse og infrastruktur, og dels forbedre områdets biodiversitet og rekreative værdier. For at kombinere disse til dels modstridende hensyn, indeholder projektet mange elementer, hvoraf de nedenstående påvirker det § 3-beskyttede vandløb. Projektet er nærmere beskrevet i ansøgningen (bilag 1).

- Fliserne i åen fjernes, på nær en delstrækning under og syd for Gl. Køge Landevej, og erstattes på ca. halvdelen af strækningen af anden erosionssikring (beskrevet længere nede). Hvor der ikke erosionssikres, indbygges der lerholdig råjord i vandløbets bund og sider.
- På strækningen under og syd for Gl. Køge Landevej til Åmarkens pumpestation bibeholdes flisebelægning under normalvandspejlet, men fliserne fjernes over normalvandspejlet, hvor de erstattes af natursten eller lerjord, samt vækstmatte.
- Åen erosionssikres i bund og sider med natursten på den øverste strækning fra Hvidovre Station til Landlystvej. På strækningen fra Landlystvej til Åhaven, hvor strømhastigheden er lavere, erosionssikres åen kun med natursten ved rørduløb, broer og særligt sårbare slyngninger, f.eks. til bevarelse af særligt værdifulde træer, mens den på resten af strækningen etableres med lerholdig råjord. På den nederste strækning, fra Åhaven til Kalveboderne, hvor vandløbsbunden ligger under kote 0, og strømhastigheden er lavest, erosionssikres åen med

natursten kun på udvalgte steder, f.eks. ved rørdløb, mens den på resten af strækningen etableres med lerholdig råjord. Den nye erosions-sikring udføres med natursten i forskellige størrelser i et ca. 25 cm tykt lag i hele vandløbets bredde. Alt i alt vil cirka halvdelen af vandløbs-strækningen være erosionssikret med enten natursten eller eksisterende fliser, hvorimod resten af strækningen etableres med lerholdig råjord.

- Åens profil ændres til et dobbeltprofil med banketter i forskudte planer og en snoet, relativt smal strømrende på nær strækningen under og syd for Gl. Køge Landevej, hvor åens profil ikke ændres.
- På nær de øverste ca. 130 meter, hvor årens bundkote hæves med op til 35 cm, følger bundkoten i den nye strømrende bunden i den eksisterende å frem til udløbet i Kalveboderne.
- Åens forløb føres i Vigerslevparken Syd væk fra dens nuværende forløb og slynges ind i parkrummet, hvor den gives et mere naturligt slyngget forløb og terrænnært profil.
- Der udlægges større natursten i vandløbet, for at skabe variation og skjulesteder for dyr, i gennemsnit én sten pr 5.-6. m.
- Der etableres 4 sandfang i det nye åløb ved udgravning af bundkoten med 0,5 til 1,0 meter og en længde på 25-30 meter.
- Eksisterende rørdløb tilpasses det nye å-forløb samt vinkles i åens strømningsretning for at mindske erosion. Omkring rørdløb, ved vejunderføringerne og brofundamenter erosions-sikres med større sten end generelt i vandløbet. Sikringsstenene omkring de større rørdløb fikseres i beton eller tilsvarende.
- Der etableres en sluse, der tjener til at fordele vand mellem oversvømmelsesområderne, og som kun kommer i brug i kortere perioder med års mellemrum.
- Der etableres trædæk langs åen til ophold med 1 meters højde over normal vandstand. Deres placering fremgår af bilag 1. Trædækkene pælefunderes i eller ved vandløbet. I alt etableres 5 trædæk af en længde på ca. 8,5 m. og en bredde på ca. 2,5 m.

De væsentligste naturforbedringer ligger i følgende projektelementer:

- Fjernelse af fliser på det meste af strækningen fra Hvidovre station til Gl. Køge Landevej
- Etablering af et mere naturligt og mere varieret bundsubstrat

- Slyngning og indretning af en mere naturlig, terrænnær å med oversvømmelsesarealer på en strækning på ca. 450 m i Vigerslevparken Syd.
- Forbedrede vandrings- og levemuligheder for fisk og anden vandløbsfauna i den nye strømrønde.
- Udlægning af store sten som giver skjulesteder og variation
- Etablering af vegetationsbælte på banketterne, som bliver oversvømmet en gang i mellem.

Ejendoms- og planforhold

Projektet strækker sig over flere matrikler i Vigerslevparken. Matriklerne ejes af Københavns Kommune, HOFOR og BaneDanmark. Udvalgte grundejere i Hvidovre Kommune bliver berørt af anlægsprojektet i forbindelse med etablering af skybrudsdiger og i anlægsfasen, men selve vandløbet ligger i sin helhed i Københavns Kommune.

Området er beliggende i byzone.

Besigtigelse

Der er løbende foretaget en lang række besigtigelser af vandløbstrækningen i forbindelse med planlægning af projektet, herunder med deltagelse fra § 3-myndigheden.

Vandløb bliver – modsat de øvrige § 3-naturtyper – som udgangspunkt permanent udpeget som beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1 af staten. De kan ikke vokse ind eller ud af beskyttelsen afhængig af deres aktuelle naturtilstand, modsat de øvrige naturtyper. Harrestrup Å er på hele sit forløb gennem Københavns Kommune udpeget som § 3-beskyttet vandløb. Det har derfor ikke været nødvendigt at ved hjælp af en besigtigelse vurdere, hvorvidt områdets aktuelle tilstand indebærer, at det lever op til kriterierne for at være beskyttet af NBL § 3 eller ej.

Naturforhold

Projektet Harrestrup Å i Vigerslevparken berører den nederste del af et mere end 30 km langt og stærkt reguleret vandløbssystem, der løber igennem det vestlige Storkøbenhavn og afvander et opland på mere end 70 km² opstrøms projektområdet.

Det oprindelige vandløb

På projektstrækningen, mellem bandedæmningen ved Hvidovre Station og det nuværende udløb i Kalveboderne, har det oprindelige naturlige vandløb været et ret terrænnært og formentlig områdevist varieret vandløb, som har slynget sig igennem et sammenhængende eng-

/lavbundsområde, som vandløbet har oversvømmet i vinterperioden. De vandløbsnære fladers geologi er ret varierede, typisk med et organogent toplag, underlejret af sandede/grusede- og stedvist lerede partier i forskellige tykkelser, og herunder kalk.

Især på den sydligste del af projektområdet (strækning 3 og 4) forventes vandløbet at have været ret langsomt flydende og områdevist bredt, hvor det har været en del af et tidevands- og saltvandspåvirket strandengsområde i overgangen mod kysten ved Kalveboderne. Da vandløbets bund på hele strækningen ligger under kote 0, er hele strækningen med varierende hyppighed påvirket af salt- eller brakvand fra Køge Bugt, især i perioder med lav vandføring opstrøms fra. Hele strækningen er derfor i økologisk forstand mere at betragte som et estuarie eller en flodmunding, end et egentligt vandløb.

På strækningen opstrøms, mod den nordlige del af projektområdet (projektstrækning 1 og 2) er det vandløbsnære terræn gradvist stigende mod kote ca. 3-4 m DVR90. Vandløbet her forventes at have været relativt dynamisk og varierende i bredde og dybde, (hvilket også ses på tidlige historiske kort for området fra ca. 1815), og formodentlig også med lidt mere fald.

Vandløbsbunden, på den nordligste del, kan godt naturligt have været sand/gruspræget, evt. også med aflejrede materialer opstrøms fra vandløbet. På den sydlige del forventes vandløbet derimod naturligt udpræget stuvningspåvirket og derfor også langsomt flydende og bunden præget af sedimenterede mere finpartikulært materiale.

Modificering af vandløb og opland

Reguleringen af vandløbet har sandsynligvis været påbegyndt tidligt og i starten ved udretninger områdevist i takt med øgede anvendelse af engfladerne til bl.a. græsning og herefter den voksende bebyggelse ud mod engfladen. De mest afgørende ændringer er sket i forbindelse med reguleringen/udretningen af vandløbet i 1950'erne og fremad, hvor særligt sænkningen af vandløbsbunden og en fiksering af vandløbet med flisebelægning har givet det sit nuværende, meget lineære forløb. Harrestrup Å har, på strækningen gennem Vigerslevparken fra Hvidovre station til udløbet i Kalveboderne, tidligere fungeret som en åben spildevandskanal.

Nuværende tilstand

Vandløbet er stadig flisebelagt, og på store strækninger dybt nedskåret i terrænet, udrettet og indhegnet. Det er dermed helt fikseret og uden de naturlige dynamiske processer, som har stor betydning for et vandløbs naturtilstand og økosystem. Samtidig er store dele af åens opland også stærkt modificeret, hvilket giver et unaturligt og mere ekstremt

afstrømningsregime. Store dele af vandløbsoplandet er nemlig karakteriseret ved en høj grad af bebyggelse og befæstelse af flader. Det regnvand, der falder på disse flader, bliver i høj grad ledt til kloak, og ender derfor ikke længere i Harrestrup Å i perioder med normalnedbør, som det tidligere ville have gjort. Dette giver perioder med lav vandstand i de dele af åen, som ligger over kote 0. Det modsatte gør sig gældende i en situation med store regnhændelser, hvor kloakkerne bliver oversvømmet og der kommer overløb fra kloak til åen med udtyndet spildevand. I den situation medfører den høje bebyggelses- og befæstningsgrad i oplandet, at meget vand, som tidligere ville nedsives og forsinkes i jordlagene og i naturområder, nu bliver ledt direkte til kloak og derfra ud i åen. Dette giver unaturligt store mængder vand i åen, som tilløber åen som store pulse. Begge disse ekstremer – for lidt og for meget vand – forstærkes yderligere af de igangværende klimaforandringer.

Harrestrup Å er på projektstrækningen målsat til godt økologisk potentiale og god kemisk tilstand i Vandområdeplanerne 2021-2027. Den nuværende tilstand er ifølge samme planer ukendt på alle kvalitetslementer. Iht. Miljøkonsekvensrapporten må den økologiske tilstand betragtes som "dårlig", alene pga. flisebelægningen og den ringe morfologiske variation. Faunaen er artsfattig og i "ringe" eller "dårlig" tilstand, ligesom der kun er meget få forekomster af kun to robuste arter vandplanter, som vokser i enkelte sedimentaflejringer ovenpå fliserne. Resten af den naturlige vandløbsflora er således fraværende.

Opsummeret er der tale om et stærkt modificeret vandløb, uden naturligt bundsubstrat, med meget lidt vegetation og dyreliv, uden naturlig vandløbsdynamik, med dårlig vandkvalitet og unaturligt fluktuerende vandmængder.

Lovgivning

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb. Harrestrup Å er på strækningen udpeget som beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra § 3's forbud mod tilstandsændring.

Ifølge lovbemærkningerne til naturbeskyttelsesloven skal der foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, der ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper. Reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand

eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelseshensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

Før der gives dispensation fra naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede naturtyper, skal der ifølge habitatbekendtgørelsens § 6 jf. § 7 foretages en vurdering af, om det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Jf. habitatbekendtgørelsens § 10 stk. 1 nr.1. kan der endvidere ikke gives dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyre- og plantearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Begrundelse for afgørelsen

Det samlede projektet vurderes at medføre en tilstandsændring, og kræver derfor dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, jf. 65, stk. 2. Københavns Kommune har i sin behandling af sagen lagt vægt på, at der er tale om et naturforbedrende projekt. I det følgende gennemgås de enkelte projektelementer og deres naturmæssige konsekvenser.

Generelt om naturforbedring

Projektet indebærer kun i begrænset omfang en genopretning af en mere naturlig tilstand i vandløbet. Vandløbet ændres i stedet til en anden, stadig modificeret skikkelse, men en skikkelse som i højere grad tilbyder leveduligheder for dyre- og planteliv i og langs med åen. Projektet forventes derfor at øge både de biologiske, landskabelige og rekreative værdier i og langs med åen.

Som udgangspunkt bør et projekt, for at kunne betragtes som naturforbedrende for den pågældende naturtype, tilbageføre den pågældende naturforekomst til en mere naturlig tilstand. Harrestrup Å, inkl. store dele af dens opland, er imidlertid så stærkt modificeret af menneskelige indgreb, og projektets rammer så begrænsende af hensyn til eksisterende bygninger, infrastruktur, krav til kapacitet, bevaringsværdige træer m.m., at en genopretning af et tilnærmelsesvist naturligt vandløb ikke er mulig. Samtidigt er åens nuværende naturindhold så begrænset, at det kan diskuteres hvorvidt der reelt er tale om et funktionelt vandløb.

Projektet bør derfor betragtes mere som en nyskabelse af et nyt vandløb, end som genopretning af et tidligere, naturligt vandløb. Samtidigt bør projektets naturforbedrende virkning vurderes med udgangspunkt i den eksisterende, stærkt modificerede tilstand, uden nævneværdigt naturindhold. Projektet vil tilvejebringe et nyt vandløb, som adskiller sig fra både det oprindelige og det eksisterende vandløb, men hvor der vil være væsentligt bedre forhold for dyre- og plantelivet i og langs åen, end i den nuværende situation.

Substrat og erosionssikring

Fjernelse af fliserne på det meste af strækningen fra Hvidovre station til Gl. Køge Landevej vil skabe kontakt mellem vandløbet og et mere naturligt bundsubstrat, med mulighed for naturlige erosion- og depositionsprocesser, der yderligere vil blive forstærket af den forøgede strømhastighed i den smallere slyngede strømrønde. Vandplanterne vil på områder, hvor åen etableres med lerholdig råjord, f.eks. Åhaven til Gl. Køge Landevej, få et substrat at slå rødder i og vil i sig selv bidrage til og øge den fysiske variation i bunden, og samtidig stabilisere den. Dette står i skarp kontrast til den nuværende situation, hvor hele vandløbsstrækningen er brolagt med betonfliser. Planterne vil samtidigt udgøre et substrat for bunddyr, der med vegetationen kan blive løftet højere op i vandfasen, hvor ilt og strømforhold er mere gunstige. Den øgede strømhastighed, som medføres af strømrønden og især turbulens giver en bedre iltning af vandet ved kontakt med atmosfæren. Så selv om kvaliteten af det tilførte vand ikke ændres i anlægsprojektet, vil anlægsprojektet alligevel bidrage til forbedrede levevilkår for mere iltkrævende arter blandt bunddyrene. Fjernelse af fliserne må på den baggrund betragtes som en forbedring af åens naturtilstand.

Den del af projektstrækningen som bliver erosionssikret med natursten, vil derimod kun i begrænset omfang give mulighed for plantevækst. Erosionssikringen forhindrer også den vigtige naturlige vandløbsdynamik, lige som de nuværende fliser gør. Den vil dog i større grad end de nuværende flade fliser tilbyde levesteder for fastsiddende bunddyr, samt tilføre vandløbet variation. Den nye erosionssikring repræsenterer derfor også en naturmæssig forbedring af vandløbet set i forhold til dagens situation.

Der vil også blive erosionssikret omkring eksisterende rørdløb, ved vejunderføringerne, brofundamenter, platforme mm. Her erosionssikres der med en grovere fraktion og større mægtighed af sikringssten end generelt i vandløbet. Stenene omkring de større rørdløb fikses i beton eller tilsvarende. Disse steder er allerede i dag erosionssikrede med fliser, hvorfor erstatning af fliserne med mere varieret substrat indebærer en forbedring.

Regulering af vandløbets profil

Ændring af åens profil til et dobbeltprofil vil under normale vandstandsforhold betyde, at den nuværende, forholdsvis brede, lavvandede betonrende, vil blive indsnævret til en smallere strømrende med dybere vand. Det nye vandløb bliver mere snoet og dermed lidt længere end det eksisterende, men alligevel betyder indsnævringen af den nederste del af vandløbsprofilen, at det nye vandløbsareal bliver mindre end det nuværende ved normal vandstand. Den dybere strømrende vil i et vist omfang kompensere for den kunstigt lave vandstand, der tit er i åen, ved at koncentrere det tilgængelige vand. Dermed forbedres forudsætningerne for fisk og andre organismer som har brug for vand af en vis dybde. Da åen i dens nuværende udformning kun i meget begrænset omfang understøtter dyre- og planteliv, herunder pga. mangel på vand i perioder med normalnedbør, og da indsnævringen vil gavne flere organismegrupper, vurderes indsnævringen af vandløbet at udgøre en naturforbedring, til trods for at vandløbets overfladeareal i en normalsituation vil være mindre end i dag.

I situationer med større vandføringer vil vandet stige op på banketterne, hvilket vil medføre at åen mange steder vil blive bredere end i den nuværende profil. Dette vil til en vis grad minde om de forhold der er i en naturlig ådal, dog på et meget mere begrænset areal.

Hævet vandløbsbund i Vigerslevparken Midt

På den nordligste del af strækningen (nord for Landlystvej) er vandløbet smalt og dybt skåret. På strækningen optages flisebelægningen og bunden hæves ca. 35 cm fra opstrøms ende for at give vandløbsstykket et mere levende forløb i en smal, let slynget strømrende i bunden, afgrænset af banketter ud mod de eksisterende sider. Strækningen er ikke påvirket af havvand fra Køge Bugt og med et fald på 2-3 promille vil vandløbet få karakter af et letstrømmende/levende vandløb, både ved små og store afstrømninger. Dette vil også give nye levesteder for smådyr i vandløbet og bidrage til iltning af vandet.

Nyt vandløbstracé i Vigerslevparken Syd

Ca. 450 m af vandløbet i Vigerslevparken Syd lægges ud i et nyt forløb gennem den laveste del af parken i et mere naturligt, mæandreret forløb, der i højere grad svarer til udtrykket i det oprindelige terrænnære vandløb. Forløbet gennem den lave terræn, der ligger fra kote ca. 0,7 m DVR90 gør, at vandløbet får en naturlig hydrologisk sammenhæng med det omgivende terræn, hvor vandet med mellemrum trækker ud på den vandløbsnære flader ved stuvninger eller større afstrømninger, hvor engen tæt på vandløbet vil få en fugtigbunds karakter. Dette minder om forholdene i en naturlig ådal.

Vandløbsstrækningen formes med en ca. 2 - 2,5 m bred strømrønde og varierende, relativt brede banketter, der lægges i niveau, så de ved normale vandspejl (ca. 0,2-0,3 m DVR90) er vanddækkede, og kommer til at fremstå bevoksede med bl.a. tagrør. På to korte delstykker på banketten udlægges en lille terrænhævning til ca. kote 1,2 m. Strømrønden forløber forbi "højen" på den ene side og banketten på den anden side således, at den ved de fleste situationer er omgivet af vand.

Denne nye vandløbsstrækning vil især pga. den forbedrede hydrologiske kontakt med omgivelserne få en bedre naturtilstand end den nuværende strækning, som løber dybt nedskåret i terrænet i en betonrende, helt uden naturlig hydrologisk kontakt til sine omgivelser. De vandløbsnære arealer, som åen i takt med vandstandssvingningerne vil oversvømme, vil kunne udvikle sig til ny fugtigbunds natur, og måske med tiden blive omfattet af NBL § 3. I dag består arealerne af græsplæne eller tidligere græsplæne, som indenfor de senere år har fået lov til at udvikle sig til en mere eng-lignende vegetation, som kun med lange mellemrum bliver slået. De lever ikke i dag op til betingelserne for at være omfattet af NBL § 3.

Sandfang

Der etableres 4 sandfang i det nye åløb ved udgravning af bundkoten med 0,5 til 1,0 meter og en længde på 25-30 meter. Sandfangene skal primært opfange eventuelle sedimentter i anlægsfasen, men vil muligvis blive bibeholdt og oprenset også efter anlægsfasen. De betragtes derfor her som permanente.

Da vandløbsbunden nu er dækket af betonfliser, indebærer udgravningen af sandfang ingen forringelse af naturtilstanden på de aktuelle strækninger. Især hvis sandfangene jævnligt bliver oprenset, repræsenterer det heller ingen forbedring, da der ikke i nævneværdigt omfang vil kunne etablere sig liv i sandfangene.

Udlægning af større sten

Der indbygges større enkeltsten i vandløbsprofilet, dels for at variere strømningsforholdene, dels for give skjul. Stenene bygges ind i siderne af strømrønden og på banketterne, hvor disse er delvist eller helt vanddækkede. Tætheden af stenene kan varieres og tilpasses de fysiske forhold. Der indregnes en gennemsnitlig afstand på ca. 5-6 m. Udlægning af disse større sten skaber et mere varieret og naturligt vandløb, og dermed en naturforbedring.

Sluse

Der etableres en sluse hvor Vigerslev Allé krydser Harrestrup Å. Etablering i vandløbet sker ved at udvide den eksisterende støbte bundplade foran det nuværende indløb under Vigerslev Alle og udvide

denne i slusens længde. Slusens sider består af en betonkonstruktion og der skal etableres et skydespjæld til at regulere vandgennemstrømningen. Vandløbet er allerede befæstet på stedet, så selve slusekonstruktionen medfører ingen nævneværdig forrykning af tilstanden.

Under normale forhold vil slusen være åben og sikre fuld faunapassage og gennemstrømning. Ved nedbørshændelser som forekommer 1 gang hvert 5. år og frem til den dimensionsgivende nedbørshændelse, der om 30 år vil forekomme 1 gang hvert 100. år, vil slusen være delvist eller helt lukket i op til 4 dage. Hvis det bliver nødvendigt at lukke begge sluseporte helt med en hyppighed på 1 gang hvert 5. år, vurderes sluselukningen ikke at forringe muligheder for faunapassage væsentligt og ikke at udgøre en væsentlig negativ påvirkning. Det skyldes at der er tale om en sjælden og kortvarig hændelse, hvis virkning ophører umiddelbart efter genåbning af slusen.

Ved de nødvendige årlige driftseftersyn af slusen forventes det ikke at være nødvendigt at lukke begge sluseporte samtidig. Herved kan faunapassage opretholdes selv under disse årlige eftersyn af slusen. Slusen etableres i vandløbet nord for Vigerslev Allé, foran det eksisterende broindløb under Vigerslev Allé.

Trædæk

Langs vandløbet vil der etableres fem trædæk med 1 meters højde over normal vandstand. Nogle trædæk vil blive placeret på banketten tæt på strømrønden og andre vil være placeret op af brinken. Ingen placeres ude i eller hen over strømrønden. Trædækkene har en længde på ca. 8,5 m. og en bredde på ca. 2,5 m. Trædækkene skal styrke mulighederne for borgeres ophold og rekreation ved vandløbet. De kommer ikke til at berøre den nye strømrønde, men vil i begrænset omfang indebære en lokal skyggepåvirkning på de tidvist oversvømmede banketter, hvilket vil bidrage til varierede forhold i det nye vandløb.

Anlægsfasen

Påvirkningerne i anlægsfasen vil ifølge miljøkonsekvensvurderingen være ganske gennemgribende. Vandløbet tørlægges i etaper, hvorefter anlægsarbejdet foretages i den tørlagte del. Inden selve tørlægningen overflyttes fisk og eventuelt fugle til den nedstrøms strækning. De begrænsede forekomster af bundfauna graves væk sammen med det lag af sediment, der har samlet sig på fliserne. Derefter fjernes fliserne, og der graves strømrønde, spredes sten mv., inden der igen ledes vand igennem strækningen. Der arbejdes i sektioner, med overpumpning af vandet fra arbejdsområdet til vandløbet nedstrøms, ligesom der etableres sandfang til opsamling af eventuelt spildt sediment. Afhængig af

årstiden, som arbejdet udføres i, vil det tage relativt kort tid før biodiversiteten er tilbage på det niveau, den var før, eller bedre. Der sker en spredning eller drift af organismer opstrøms fra, og i løbet af en enkelt sæson vil de væsentligste organismegrupper forventeligt være genetableret. Det vil tage lidt længere tid før vandplanterne har etableret sig, men det må forventes, at der er rigeligt med frøproducerende planter længere opstrøms.

Den væsentligste påvirkning under anlægsfasen vil, udover selve fjernelse af det nuværende bundmateriale, formentlig være det sediment-spild og erosion, der uvægerligt vil være, når der arbejdes i parken, og når nye å-stykker sættes under vand igen, og både løst sediment og erosionstab fra de nye blottede flader vil blive transporteret videre ned ad vandløbet, hvor grovere materiale vil blive fanget i midlertidige sandfang, og finkornet materiale transporteret videre ud i Kalveboderne. Sedimenttransport er dog en naturlig proces i et vandløb.

Samlet konklusion

På baggrund af ovenstående gennemgang vurderes reguleringen af Harrestrup Å at udgøre en væsentlig naturmæssig forbedring af et i forvejen stærkt modificeret vandløb uden nævneværdige naturværdier. Projektet vurderes derfor at udgøre et særligt tilfælde, som defineret i lovbemærkningerne til naturbeskyttelseslovens § 3 samt i retspraksis i form af klagenævnsafgørelser. Grundlaget for at dispensere fra naturbeskyttelsesloven § 3, jf. § 65, stk. 2, vurderes således at være til stede.

Vandområdeplaner

Harrestrup Å er både på projektstrækningen og opstrøms målsat som del af vandområdeplanerne. Myndighederne må ikke træffe afgørelser efter anden lovgivning, herunder NBL § 3, hvis det kan forringe eller forhindre forbedring af målsatte vandområder, jf. indsatsbekendtgørelsens (BEK 797/2023) § 8.

Harrestrup Å er på projektstrækningen målsat med miljømålet "godt økologisk potentiale" og har ikke målsætning for fisk. Vandområdet o8506_y, som ligger opstrøms for projektområdet, er imidlertid målsat med miljømålet god økologisk tilstand og har målsætning for fisk. Tilstanden på den pågældende strækning er i den dårligste tilstandsklasse for fisk, hvilket betyder, at enhver forringelse ift. dette kvalitetselement ikke vil kunne accepteres.

En række fiskearter i de danske vandløb vandrer mellem salt- og ferskvand. Dette gælder blandt andet ørred, ål, hav- og flodlampret. Ørredgyder i ferskvand i perioden oktober-februar og æggene klækker efterfølgende i april-maj. Unge ørreder (smolt) trækker mod havet om

foråret i marts-maj. Den enkelte smolt er kun i stand til at vandre ud i havet i en periode på få uger hvor der sker en fysiologisk tilpasning til saltvand. Efter 1,5-4 år i havet vandrer havørreden op i vandløbet for at gyde for første gang. Ørredens vandring i vandløbene kræver kontinuitet forbi styrt, rørlægninger mm. Tilstedeværelse af ørreder i et vandløbssystem betyder, at denne arts strenge krav til omgivelserne er overholdt. Således vil de fleste andre fiskearter også kunne trives i vandløbssystemet.

Det fremgår af Miljøkonsekvensrapportens afsnit 10.2.1 på side 113 og 114, at den væsentligste hindring for at fisk kan vandre fra Køge Bugt / Øresund / Kalveboderne til de øvre dele af Harrestrup Å er, at der ved Dæmningen, som er beliggende nord for Hvidovre Station udenfor projektområdet, befinder sig et styrt i den flisebelagte vandløbsbund på ca. 50 cm. Styrtet udgør en effektiv spærring for vandrende fisk. Hertil kommer den 150 meter lange rørføring under Ringstedbanen og Folehaven ved Lerknolden, som er udenfor projektområdet, men som bidrager til at vandrende fisk ikke kan finde vej op i de øvre dele af Harrestrup Å. Også ved Harrestrup Å's indløb under Roskildevej befinder sig et lignende styrt i den flisebelagte vandløbsbund på ca. 50 cm, som ligeledes udgør en spærring for vandrende fisk.

Under forudsætning af, at styrtet ved Dæmningen, styrtet ved Roskildevej samt længere rørlægninger i Harrestrup Å fjernes i fremtiden, vil etablering af slusen ved Vigerslev Allé principielt kunne påvirke tilstedeværelsen af vandrende fisk, der er potentielle for Harrestrup Å, hvilket drejer sig om ørred og ål.

Slusen bliver konstrueret som en tophængt sluse med 2 parallelle sluseporte, som begge står åben til hverdag og dermed ikke udgør en fiske- og faunaspærring. Ved årlige serviceringer af slusen er det kun den ene sluseport der lukkes, mens den anden står åben, så fisk kan passere under servicering af slusen.

I en klimafremskrevet skybrudshændelse, der indtræffer 1 gang hvert 100. år, er det vurderet, at begge sluseporte skal lukkes i en periode på op til 4 døgn. Ved mindre intensive klimafremskrevne skybrudshændelser, som indtræffer med en hyppighed mellem 1 gang hvert 5.-10. år og 1 gang hvert 100. år, vurderes det (med alle forbehold for den fremtidige samlede styrestrategi), at slusen ikke behøver at blive lukket fuldstændigt, men kun delvist lukket (droslet), hvorved der stadig vil være fiske- og faunapassagemulighed under sluseportene.

Hvis der skulle forekomme en fuldstændig sluselukning i perioden, hvor smolten trækker ud i havet, vil de blive stoppet af den lukkede sluse, og i så fald være sårbare for prædation fra fugle og rovfisk. Det kan ikke for

nuværende forudsiges, hvornår på året de sjældne fuldstændige sluselukninger vil forekomme, men det vurderes, at selv hvis den fuldstændige sluselukning skulle indtræffe samtidig med ørredsmoltens udtræksperiode, er det overvejende sandsynligt, at den forholdsvis korte lukketid ikke i væsentlig grad vil reducere smoltbestanden. For de voksne havørreders opgangsmuligheder, vurderes at selv med en fuldstændig sluselukning på op til 4 døgn, vil havørrederne kunne vente nedstrøms slusen, og fortsætte deres vandring når slusen gradvis åbnes.

Det kan sammenfattende konkluderes, at det er styrtene ved Dæmningen og Roskildevej opstrøms projektområdet samt længere rørføringer af Harrestrup Å, og ikke slusen og dennes lukketider, som vil påvirke miljøtilstanden i opstrøms beliggende målsatte vandområder, herunder mål for fisk. Selv hvis styrtet ved Dæmningen og ved Roskildevej samt længere rørføringer i fremtiden bliver fjernet, vurderes det, at de sjældne og forholdsvis kortvarige, fuldstændige lukninger af slusen ved Vigerslev Allé, ikke vil forhindre opnåelse af målene i den opstrøms beliggende del af Harrestrup Å, herunder mål for fisk.

Natura 2000-konsekvensvurdering

Projektet udføres ikke i et Natura 2000-område, men Harrestrup Å udmunder i Kalveboderne, som er en del af Natura 2000-området N143 Vestamager og havet syd for. Der er derfor foretaget en miljøkonsekvensvurdering, som konkluderer at projektet ikke vil skade integriteten af internationalt beskyttede områder hverken i sig selv eller kumulativt med andre projekter.

Kalveboderne er helt ind til Sjællandsbroen udpeget med naturtypen "lavvandede bugter og vige". Projektet vurderes kun at kunne påvirke de marine naturtyper bugt og sandbanke og fuglearter som er knyttet til kystvandene. Under både anlægs- og driftsfase vurderes projektet at have en lille positiv påvirkning på naturtyperne bugt og sandbanke. Det vurderes på den baggrund at de marine naturtyper bugt og sandbanke kan opretholde gunstig bevaringsstatus.

Samtidigt vurderes det, at gennemførelse af projektet ikke vil være til hinder for målsætningen om gunstig bevaringsstatus for arter på udpegningsgrundlaget, herunder terner og trækfugle.

Sammenfattende vurderes det i miljøkonsekvensrapporten, at projektet ikke vil skade integriteten af internationalt beskyttede områder hverken i sig selv eller kumulativt med andre projekter. Dette baseres på vurderinger af de konkrete bevaringsmålsætninger for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 143 Vestamager og

havet syd for. Det vurderes desuden, at projektet i kumulation med andre fremtidige planer og projekter ikke vil hindre, at der kan opnås gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter som Natura 2000-område N143 er udpeget for at beskytte.

Der henvises til miljøkonsekvensrapporten (bilag 2) for en uddybende vurdering.

Bilag IV-arter

Der er en kendt bestand af flere arter trælevende flagermus i Vigerslevparken. Der er gennemført omfattende kortlægninger af flagermusenes eventuelle brug af parkens træer. Der kan læses mere om flagermus i den vedlagte miljøkonsekvensrapport (bilag 2). Der er taget så store hensyn som muligt til træer, som bruges af flagermus, men alligevel identificeret 5 træer, der med stor sandsynlighed indeholder yngle- eller rastesteder for flagermus, og som uundgåeligt skal fældes for at kunne gennemføre projektet.

De 5 flagermustræer, der skal fældes, bliver erstattet i forholdet 2:1 ved at udskære nye hulheder i 10 veteraniseringsegne træer med henblik på at sikre nye yngle- og rastesteder for flagermus. Udskæringen af hulhederne foretages minimum et halvt år før fældning af flagermustræer, for at sikre at hullernes mikroklima er attraktivt for flagermusene og således at de nye yngle-/rastesteder er funktionelle på det tidspunkt, hvor de eksisterende yngle/rastesteder nedlægges.

Det vurderes ikke sandsynligt, at de 10 træer hurtigere end ellers vil udvikle sig til risikotræer, da udskæringen foretages skånsomt og på en måde, som træerne vurderes at kunne leve med i mange år. Alligevel er der udvalgt træer, som står væk fra områder med stort publikumspres, for yderligere at minimere risikoen for at træerne udvikler sig til risikotræer. Dermed er der lagt til rette for at de nye yngle-/rastesteder får så lang levetid som muligt. I den forbindelse skal det bemærkes, at selv naturlige levesteder i træer, som får lov til at udleve hele sit livsforløb uden beskæring eller fældning, også har en begrænset levetid, selvom den i så fald muligvis ville kunne være længere.

For yderligere at fremme levesteder for flagermus i eksisterende og blivende træer skal der desuden ske uddybning af mindst 10 grenhuller i min 5 forskellige træer, som efterfølgende inokuleres med svampe, der på sigt vil skabe hulheder.

De planlagte afværgeforanstaltninger vurderes fuldt ud at ville afværge, at Vigerslevparkens økologiske funktionalitet som yngle- og rasteområde for flagermus forringes, til trods for at 5 træer med

yngle/rastesteder fældes. Dermed vurderes habitatbekendtgørelsens § 10, jf. § 7, stk. 2, at være overholdt.

Klagevejledning

Afgørelsen kan af de klageberettigede, jf. lovens § 78 stk. 1 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet inden 4 uger efter den er meddelt. De klageberettigede er jf. § 86:

- 1) adressaten for afgørelsen,
- 2) ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- 3) offentlige myndigheder,
- 4) en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,
- 5) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- 6) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- 7) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Eventuel klage indsendes via Klageportalen, som findes via dette [link](#). Teknik- og Miljøforvaltningen får automatisk besked om at der er indgået en klage.

Rettidig klage har opsættende virkning, hvilket indebærer, at tilladelsen, i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87 stk. 7, ikke må udnyttes, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet. Hvis Teknik- og Miljøforvaltningen modtager orientering om en klage, vil ansøger blive orienteret nærmere herom.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af klagen, at klageberettigede indbetaler et gebyr til Miljø- og Fødevareklagenævnet (900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for andre). Yderligere vejledning om gebyrordningen kan findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside via dette [link](#).

Dispensationen må ikke udnyttes før udløbet af klagefristen. Såfremt der klages rettidigt over tilladelsen, må denne ikke udnyttes, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Ansøger kan indbringe afgørelsen for domstolene. Det skal ske inden 6 måneder fra afgørelsens modtagelse.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år fra i dag.

Venlig hilsen

Joakim Steinsvåg
Landskabsforvalter og naturmedarbejder

Bilag

Bilag 1. Ansøgning af 13. oktober 2023

Bilag 2. Miljøkonsekvensrapport af 3. maj 2023

Bilag 3. Udkast til VVM-tilladelse af 18. oktober 2023

Udkast